

Томілович Катерина Олексіївна,
здобувачка ступеня вищої освіти «магістр» педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна,
к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІГОР ЯК ЗАСОБУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В СЕРЕДОВИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Ефективність процесу формування пізнавальної активності учнів молодшого шкільного віку потребує створення певних організаційно-педагогічних умов.

Погляди науковців різняться у визначенні поняття «педагогічні умови». На думку О. Дурманенко, педагогічні умови – це особливості організації навчально-виховного процесу, що детермінують результати виховання, освіти та розвитку особистості, а також об'єктивно забезпечують можливість їх досягнення [2, с. 136].

А К. Ярошук, проаналізувавши та узагальнивши ряд визначень таких учених як А. Алексюк, В. Андреев, О. Бражнич, П. Підкасистий, дійшов висновку, що педагогічні умови, це чинники, що поділяються на зовнішні і внутрішні, впливають на досягнення мети і є сукупністю організаційних форм і матеріальних можливостей здійснення педагогічного процесу, а також результат цілеспрямованого відбору, конструювання та застосування елементів змісту, методів та організаційних форм навчання для досягнення мети [4].

Проблему організаційно-педагогічних умов застосування ігор висвітлено у спеціальних дослідженнях І. Бежа, Л. Долинської, Н. Кудикіної, О. Скрипченко, З. Огороднійчук, О. Роми та ін. У роботах науковців доведено, потенційні можливості та ефективність педагогічної ігрової технології, які визначаються сукупністю взаємопов'язаних умов, що забезпечують її функціонування.

Схожі думки знаходимо у науковій роботі В. Букатова. Науковець виділяє такі умови застосування дидактичної гри в освітньому процесі: зв'язок дидактичної гри з іншими видами діяльності під час заняття, усвідомлення учнями мети дидактичної гри та її практичного завдання; поступове зростання складності дидактичних ігор із урахуванням рівня навченості учнів та ступеня їх підготовленості; урахування індивідуальних та вікових особливостей учнів; зв'язок дидактичної гри з іншими видами діяльності під час заняття [1].

Головними умовами ефективного застосування дидактичних ігор у роботі з дітьми О. Савченко називає такі умови:

- створення ігрового середовища;

- органічне включення гри в навчальний процес,
- врахування вікових особливостей школярів;
- емоційне ставлення самого педагога до ігрової діяльності (емоційне стимулювання);
- створення емоційного настрою самих дітей (якщо діти стомлені, гра не викличе інтересу);
- результат гри [3].

Необхідною умовою застосування гри є також баланс між вільною самостійною грою та іншими видами діяльності. Дотримання такого балансу є одним з основних компонентів розвитку пізнавальної діяльності дітей молодшого шкільного віку.

На нашу думку, необхідною умовою для здійснення ігрової діяльності є наявність знань та умінь молодших школярів. Організація ігрової діяльності молодших школярів потребує створення ігрового середовища, яке б забезпечувало вільний вибір гри дитиною, зміну її змісту, оформлення, співвідношення окремих елементів гри між собою та іншими предметами. Для проведення ігор сучасне предметно-розвивальне середовище повинно бути забезпечене комплектами для настільних та будівельних ігор, комплектами обладнання для уроків природознавчого змісту. Усе обладнання має бути зручним та легко трансформуватися.

Сучасна дидактика, звертаючись до ігрових форм навчання, вбачає в них можливість ефективної організації взаємодії педагога та учнів, продуктивну форму спілкування з елементами змагання, безпосередності, непідробного інтересу. Дидактичні ігри на уроках «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь), з однієї сторони, можуть сприяти формуванню предметних компетенцій, а з іншої – вирішувати певні дидактичні завдання: вивчення нового матеріалу або повторення і закріплення пройденого. Ці аргументи можна вважати достатньою підставою для більш широкого використання гри в процесі навчання на уроках «Я досліджую світ».

Добираючи дидактичні ігри для дітей педагог повинен враховувати вікові та індивідуальні особливості дітей; особливості дитячого колективу; складність завдань, які ставляться на занятті, інтересами і побажаннями дітей; матеріальне забезпечення педагогічного процесу. Створюючи ігрову ситуацію відповідно до змісту проблеми, педагог має чітко спланувати діяльність учнів, спрямувати її на досягнення поставленої мети. Коли визначено завдання, вчитель надає йому ігрового змісту, окреслюючи ігрові дії. Ігровий зміст спонукає учнів до гри. А коли виникає особиста зацікавленість, то з'являється і активність, і творчі думки, і дії, і хвилювання за себе, команду, весь колектив.

Ігри можна використовувати для різних цілей, які ставить учитель: актуалізація знань учнів, їхнього навчального досвіду; збудження та підтримання інтересу до вивчення предмету; формування на його основі нових понять і уявлень; закріплення й систематизація вивченого матеріалу; перевірка міцності та рівня усвідомленості знань учнів; здійснення зв'язку навчання з життям тощо.

Дидактичні ігри на уроках «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь) конструюються по-різному. В одних випадках у них наявні всі елементи рольової гри: сюжет, роль, дія, ігрове правило; в інших – тільки деякі складові. Ігри з використанням контуру того чи іншого об'єкта дозволяють, виробляти в учнів спостережливість, вміння виділяти об'єкт із ряду інших, дати йому коротку характеристику. Так, при вивченні карти півкуль учитель пропонує по контурах визначати материки й океани, потім показати їх на карті. При повторенні окремих матеріалів, зв'язаних із природою України, учитель може запропонувати по контурах визначити звірів і птахів, запитати, де вони зустрічаються, дати їм коротку характеристику.

Отже, ігрова діяльність дає змогу широко охопити всі види діяльності дитини, оскільки акумулює в собі пізнавальну, ігрову та творчу діяльність, охоплює всі аспекти життєдіяльності дітей у школі і вдома. Вважаємо, що активне впровадження ігрової діяльності у сучасних школах буде перспективним найближчим часом, що є потребою суспільства.

Таким чином, у нашому дослідженні педагогічними умовами ми вважатимемо такі обставини (природні або штучно створені), які детермінують результативність досягнення освітньої мети та забезпечують високий рівень формування ключових компетентностей молодших школярів засобами ігрових технологій. На нашу думку такими умовами є:

- Організація ігрового середовища для активізації пізнавальної діяльності учнів молодшого шкільного віку;
- Забезпечення комфортного спілкування учнів початкових класів у процесі активізації пізнавальної діяльності засобами ігрових технологій;
- Побудова платформи для творчої самореалізації молодших школярів з темою активізації пізнавальної діяльності засобами ігрових технологій;
- Здійснення рефлексивного управління процесом активізації пізнавальної діяльності учнів початкових класів Нової української школи засобами ігрових технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Букатов В. Педагогічні таїнства дидактичних ігор. Київ: Ред. загальнопед. газ., 2004. 128 с.
2. Дурманенко О. Теоретичний аналіз поняття «педагогічні умови» в контексті моніторингу виховної роботи у вищому навчальному закладі. *Молодь і ринок*. 2012. № 7 (90), С. 135–137.
3. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підруч. Київ: Грамота, 2012. 504 с.
4. Ярошук К. Визначення педагогічних умов формування професійної етики майбутніх інженерів-педагогів в процесі фахової підготовки. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. *Педагогічні науки*. 2013. Вип. 108.1.